

A BÁNYA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VIII., Rander-utca 6. sz.
FÖLDSZINT-LÉPCSŐHÁZ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. BISCHITZ BÉLA

FŐMUNKATÁRS:

CSORBITS LÁSZLÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE —	12 KORONA
FÉL ÉVRE —	6
HEGYED ÉVRE —	3

Egyes szám ára 20 fillér.

= TELEFON 108-00. =

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A bányászat méltatása.

Minden iparnak alapja a bányászat. Minél fejlettebb, előhaladottabb valamely ország bányászata, annál magasabb fokon áll gyáripára. Nem is beszélve arról, hogy a vas és a szén az iparnak az éltető eleme és ennél fogva vas- és szénbányászat nélkül ipar egyáltalában nem is képzelhető, a bányászat minden egyéb ága is oly szoros kapcsolatban áll a gyáriparral, hogy önmagától beigazolást nyer az az igazság, hogy minden ipar alapját a bányászat képezi.

Ezen megdönthetetlen igaz tétel mellett már most önmagától felmerül az az indokolt kérdés, vajjon a bányászat elfoglalja-e tehát az állami életben azt a helyet, amely gazdasági fontossága következtében okvetlenül megilleti? És sajnos, habozás nélkül nemmel kell felelnünk erre a kérdésre.

Ismertettük az állami költségvetésnek a bányászatra vonatkozó tételeit és ennek kapcsán áttanulmányoztuk az egész állami költségvetést. És mit látunk? Csupán azt, hogy az állami bányászatról történik gondoskodás. De sehol egy cím, sehol egy tétel, amely az általános bányászatot, a bányászatot mint országos érdekű foglalkozást emelné. Csak meg kell nézni a kereskedelemügyi költségvetést és látni fogjuk a gyáripár előmozdítására előirányzott milliókat. Látunk országos szervezeteket, amelyek kizárólagos feladata a gyáripár előmozdítása. És látunk gazdagon dotált előkelő állásokat, szervezve a gyáripár előmozdítása céljából.

Már most azt kellene hinni, hogy egy országban, ahol a gyáripár fejlesztése iránt ily egészséges érzék uralkodik, mindenestre arányosan kellő méltatásban és gondozásban részesül a gyáripár alapja, a bányászat is.

És ime, ennek éppen az ellenkezőjét látjuk. A pénzügyminisztérium budgetjében erre egy fillér sincsen felvéve. A szervezett állások kizárólag az állami üzemek vezető és kezelő szervezetei és ezek is oly mostohán rangban és javadalmazásban, mintha valami harmadrendű expozitúráról lenne szó.

És itt eljutottunk ahhoz a körülményhez, amelyre bányászatunk mai inferioris helyzete okadatolva visszavezethető. A bányászat nem nyeri az állami hierarchiában azt a helyet, amely őt joggal és méltán megilletné. A bányászattal foglalkozó szakemberek távolról sincsenek a szakképzettségükkel és munkájukkal arányos állásokban. Nem egyéni hiuság kielégítéséről van itt szó, ámbár végtére az, aki az ország gazdasági életében oly fontos munkát végez, mint a bányász, méltán megkövetelheti, hogy egyéni ambíciója oly kielégítést nyerjen, mint pl. a jogászé. De más szempontból játszik ez igen fontos szerepet. A bányászattal foglalkozó szakegyének társadalmi állásának emelése emeli a közvélemény, a társadalom szemében magát a bányászatot. És hogy erre mily nagy szükség van, azt valóban nem kell bővebben kifejtenünk. Mert hiszen sajnos, tény az, hogy nálunk bányászattal csak ötletszerűleg foglalkoznak. Az az egy-két virágzó, magas nívón álló bányászati vállalat nem dönti meg ezen állításunkat. Sőt, erősen mellette szól. Mert bebizonyítja, hogy mily egészséges alapja van hazánkban a bányászatnak, hahogy jó kezekbe kerül.

És az ország jól felfogott anyagi érdeke határozottan megköveteli, hogy bányászatunkkal a társadalom komolyan foglalkozzék. Mi pedig meg vagyunk győződve, hogy a társadalmi vállalkozás azonnal komoly mérvben fog a bányászat felé fordulni, mihelyt az ál-

lam azt a helyet jelöli ki számára és arra a helyre állítja, amely, tekintettel nagy közgazdasági fontosságára, jogosan és méltán megilleti.

Aranybányászat.

A világ jól ismeri az aranyat és értékét de kevés fogalma van annak bányászati iparáról s ezért az ipara Európában, mondhatnók egészen el van hanyagolva.

Nézzünk át más világrészekbe s keressük meg a nemzetgazdasági fejlődés eszközeit, alapját, kezdjük meg Amerikában. Mikor ezt a világrészt felfedezték, nem gondolt senki arra, hogy az aranybányászat fogja Amerikát oly gyorsan nagygyá tenni. És tényleg, ha Amerika földje nem csődítette volna ki az emberek sokaságát, ha nem találtak volna annyi aranytartalmu vidéket: századok múlva sem lenne Amerika ott, ahol most van. Az aranytermelésre becsődült az idegen világ, ennek szüksége lett a földművelés, az ipar, a közlekedés eszközeire. Európa, a mely aranybánya iparnak egyetemé volt, ezen a téren ugyszólván kínai maradt. A tengerentuli államok, ahová az aranybányászat tudományát Európából, sőt jobban mondva Magyarországból vitték át: megmaradt az ósdi rendszer mellett, míg a tengerentuli államok aponta újításokkal gyarapítják műveleteiket s ma már nemcsak messze túlhaladtak e téren minket, hanem fáradszónul kútatják fel parlag helyeket is, aranyat keresvén s akcióba viszik a nagytökéket még ott is, ahol az kétes eredmény az aranytermelés céljából, Fáradszónul keresik, kútatják vidékeiken a bányaterményeket s nem hiába! Nálunk mind ismeretesek az aranytartalmu vidékek s mégis parlagon hevernek. A rómaiak Dáciából, mint ezt Plinius maga írja művének egy helyén, 100 mázsa aranyat szállítottak évenként a római kincstárba akkor, midőn még valóban a legprimitívebb eszközökkel tudták ezt a gyönyörű fémet keverékeiből kiszedni, mikor robantószer hiányában csak vésővel birtak hetenként egy-egy méternyi kifaragni a sziklából. Nagy tűzokkal tették forróvá a követ, hidegvizzel leöntötték, hogy gyors lehűtéssel megrepedezzen a kemény kőzet s így porhanyóvá válván, az arany kitörhető legyen belőle. Az auri legulik tekenőcskével kinlódta az arany-szemek összegyűjtésére s amely munkához a bányászatban ma tíz ember szükséges, azt akkor száz alig végezte el. Zuzdászatról szó sem volt, hanem nagy, kőből faragott martariusokban (mozsár) tördelték össze az aranytartalmu követ s imitt-amott egy kis mola (kézi malom vagy rezonyice) őrlötte meg az apró köveket. Száz esztendő alatt végezte volna el egy

ilyen malom azt a munkát, amit ma egy 30 nyilú amerikai zuzó egy hét alatt elvégez. És ezek a magyar területek, ahol a dákok, rómaiak a bemutatott munkaképességgel évenként száz mázsa aranyat termeltek, ma a szerszámok tökéletességének légiói mellett is nem szaporítják a világ aranytermelését többel, mint legfeljebb évi 20—25 métermázssával. Ez pedig az említett római aranytermelésnek csak fele, amennyiben egy akkori római mázsa körülbelül fele volt a mostani métermázsnak.

S vajjon mi az oka annak, hogy Magyarország arany-termelése ahhoz képest, hogy — ne mondjunk ragyot — könnyen tizszer annyi lehetne, mint most mégis oly szánalmas állapotban vergődik? Mi nagyon jól tudjuk, hogy mi az oka! Egy fontos részét az okoknak elhallgatjuk, most nem akarunk politikai darázs-fészkekben turkálni. Többi részéből pedig megemlítjük, hogy a magyarországi közönség annyira nem ismeri az aranybányászatot, hogy soha eszébe nem jut ezen dologgal komolyan foglalkozni, annyival kevésbé jut az eszébe, hogy vajon nem lehetne-e az országban valahol megfelelő tőkével aranyat termelni. Alapítanak mindenfelét. Egyikkel prosperálnak, másikkal befagynak. Az aranybányászat nekik terrenum ignotum, lutria. Pedig, hogy Magyarország aranybányászata nem lutria, ott van, fényes példa rá Hunyadvármegyében a brád—kristyori Harkort-féle 12 apostol rudabányászat, ahol havonként 120—130 kilogramm aranyat termelnek már 20 év óta. Ez a terület a gróf Tholdalagi családé volt századon túl s évenként, bizonyára nem a nagy szakértelemmel és zsenialitással való kezelés által, hanem mert a terület jó volt, kiuzdott évenként 50 kiló aranyat. Fájt az embernek a lelke, amidőn a bányát és zuzdákat meglátogatta és meggyőződött arról a manipulációról, a mi ott folyt.

Gróf Tholdalagi egy német ügynöknek optióba adta a 70-es években a bányát. Tartozott hozzá 600 hold föld és erdő, zuzdák, vízjog tekintélyes épületek. S ezt az egészet odaadták 650,000 ftért. A birtokot beszámítva tehát, a bányákat ingyen adták. Egy angol társulat vette meg, de gyéngé vezetősége lehetett, mert alig fogtak a munkához, már is berlinieknek adták el egy milliót felül. Meg kell kérdezni, adják-e ezek 10—15 millióért valakinek, pedig óriási igazgatási költségeik vannak.

Ime csak egyetlen példa. De ez is elég arra, hogy ébredjünk valahára arra a tudatra, hogy a magyar földben heverő kincseket keressük meg mi is. Természetesen; a megkeresés akkor érdemes, ha a megtalálásban bizhatunk is és hogy ebben bizhatunk, azt közelébről fogjuk felfejteni.

Addig is — jó szerencsét!

Budget-szemelvények.

Mai számunkban befejezzük a bányászatra vonatkozó állami költségvetés ismertetését. Azt hisszük, hogy ezen tételek részletes ismertetésével jó szolgálatot tettünk olvasóközönségünknek.

VI.

Sótermelés.

Rendes kiadások :	2,644,206 kor.
Ebből személyi kiadások :	298,897
üzemi kiadások	2,307,200
Rendkívüli kiadások címén	
beruházások	183,000

A személyi és üzemi kiadások tételei semmi megemlíteni valót nem tartalmaznak. A beruházások tételei a következők

1. Aknaszlatinán, a Kunigundabányának az 1908. évben történt beomlása következtében, a közelben lévő bányafőorvosi lakás oly veszélyeztetett helyzetbe került, hogy a legrövidebb idő alatt föltétlenül áttelepítendő. Az ezzel járó költségek 20,000 K.

2. Marosujvárott, a község területén kívül fekvő, régi magtár szolgál a szertári anyagok elhelyezésére. Távoli fekvése, valamint az a körülmény, hogy az épülő új fürdő részben a magtári épület területét is elfoglalja, szükségessé teszi, hogy a bányák közvetlen közelében 45,000 K. költséggel egy új szertári épület emeltessék.

3. A marosujvári sósfürdő átépítése elodázhatatlanná válván, erre szükséges 67,000 K.

4. A Désaknán létesítendő villamos szállítás és vízemelés folytatólagos létesítésére II. részletenként 61,000 K.

5. A marhasógyártásnak Parajdon való részbeni összpontosítása folytán fellendült üzemi szükségessé teszi, hogy 20,000 K. költséggel egy bányaaltszti lakás, kovácműhely, intézkedő épület és munkásváróterem építtessék.

A beruházások tételeinél okvetlenül elvárhatuk volna, hogy a Kunigunda bányának beomlásáról megemlékezett volna az indokolás. Sajnos, hogy erről egyetlen szóval sem ad a miniszter felvilágosítást, sem arról, hogy mily következményekkel járt e beomlás, sem arról, hogy mik a jövő tervek. Pedig a sótermelésnek ez oly fontos pontja és a bánya beomlása oly országos közérdeklődést keltett és végül itt oly lényeges állami vagyronról van szó, hogy mindezekre való tekintettel nagyon is helyén lett volna, hogy az ország kellően felvilágosíttassék.

VII.

Sójövedék.

A beruházások a következők :

1. Az aknaszlatinai vasuti állomás áthelyezése. II. részlet 2100 K.

2. Egy tiszti lak építésére a parajdi Erzsébettelepen 14,000 K. Parajdon az Erzsébet-telep, ahol a marhasógyártás üzeme van, ugy a régi bányá-

teleptől, mint a sóbányahivataltól távol esvén, ugy a szolgálat, mint az ellenőrzés érdekében igen kívánatos, hogy legalább egy sójövedéki tisztviselő állandóan a telepen tartózkodjék s e célból ott tiszti lak építése tervezetik.

3. Négy darab ékalaku sóoldó szekrény építésére Marosujvárott 15,000 K. A marosujvári szódagyár sóláfogyasztása évről-évre növekedvén, a szükséglet kielégítésére négy darab ékalaku sóoldószekrény építése elodázhatatlanná vált

4. Egy kettős altiszti lakóház átépítésére Marosujvárott 12,000 K. A jelenlegi kettős altiszti lakás Marosujvárott annyira rozzant állapotban van, hogy a különben is süppedékes területen az összeomlás veszélye fenyegeti. E lakhatatlan épület helyett másik megfelelő épület emelése tovább el nem odázható.

Rendes bevételek A „Belföldi sóeladás teljes áron“ rovaton a zárszámadás szerint 1907 évben a bevétel 27,209,314 K-t tett ki s tekintve, hogy a sóhiány ismétlődésének elhárítása céljából tett intézkedések folytán remélni lehet, hogy a sóeladás az 1909. évben még emelkedni fog, a bevételnek e rovaton 27,500,000 K-val való előirányzása, vagyis az 1908. évi előirányzattal szemben 500,000 K-val való emelése indokolt. Hasonlóképp emelendő volt az előirányzat 200,000 K-val a „Marhasó“ és 10,000 K-val a „Kiszolgáltatás külföldre“ rovatokon, mert a zárszámadási eredmények itt állandó emelkedést mutatnak. A tényleges eredményekhez képest 1205 K-val emeltem a „Lak- és haszonberek“ alrovat előirányzatát is, csökken azonban a bevétel a „Különlétele bevételek“ rovaton 400,000 K-val, az 1907. évi zárszámadási eredmények figyelembevétele folytán.

VIII.

Bányakapitányságok.

Személyi kiadások	282,520 kor.
Dologi kiadások	61,610 „

Személyi kiadások címén az 1909. évre 45,670 koronával több irányoztatik elő. Ebből a többletből 43,890 K a „Fizetések, lakpénzek és pótlékok“, 1600 K a „Napidíjak“ és 180 K a „Rubailletmények“ alrovat terhére esik. A „Fizetések, lakpénzek és pótlékok“ alrovaton az 1¹/₂% intercalare levonása mellett mutatkozó 43,890 K többkiadásból 9259 K négy, a N. fizetési osztályba sorozott bányacsüdti állás rendszeresítése folytán állott elő, 12,707 K a lakpénzek felemelésének a következménye, 21,924 K többkiadás pedig az 1904. évi I. és 1906. évi IX. t.é. alapján járó pótlékoknak a tényleges szükséglethez képest történt előirányzása és a bányakapitánysági szaktisztviselők létszámviszonyainak rendezése folytán válik szükségessé.

A négy új szaktisztviselői állás rendszeresítését a bányatörvény előkészítésbe vett megalkotása, illetve a bányahatóságok e törvénnyel eszközöndő újjászervezésének előkészítése teszi szükségessé. E hatósági reform gyanis csak a tisztviselői létszám szaporítása mellett lesz keresztülvihető, mivelből 8, egyenként 1000 K tanulmányi segélydíj van a selmeci bányászati főiskolán a bányászati közigazgatási pályára készülő jogvégzett egyének számára rendszeresítve. Az ily bányahatósági segélydíjas főiskolai hallgatók a bányászati szaktanulmányok befejezése után a fennálló méltá-

nyos gyakorlat szerint bányaeszküdtékké nevezetnek ki. Ily módon az 1908. évben 4 számszerű bányaeszküdti kinevezés történt, gondoskodni kellett arról, hogy az e létszámszaporítással járó többkiadás az 1909 évi költségvetési törvényben fedezetet találjon.

Ami pedig a bányahatósági szaktisztviselők létszámviszonyainak célbavett rendezését illeti, tekintettel az e szolgálati ág körében megkívántató kettős főiskolai (bányászati és jogi) minősítésre is, három a IX. és öt a X. fizetési osztályba tartozó állás megszüntetése mellett az V. VI. és VIII. fizetési osztályba tartozó állások száma egygyel-egygyel, a VII. fizetési osztályba tartozóké pedig öt-tel lett szaporítva.

Dologi kiadások címén 1909. évre 18,220 K lett előirányozva. Ebből a többletből 16,000 K az „Uti és hivatali átalányok“, 2220 K pedig a „Ház-bérek“ alrovatán áll elő. A bányakapitányságok hivatali és uti átalányának felemelését az ország bányászatának örvendetes fejlődése s a bányarendszert hathatósabbá tételéhez fűződő közérdek követeli.

IX.

Pénzbeverés és jémbeváltás.

Rendes kiadások: 16.511,833 kor.
Rendes bevételek: 16.271,390

Tiszta kiadás: 240,443 kor.

Az 1909. évben ki fog veretni:

arany 20 Ks	600,000 drb	12.000,000 K értékben
„ 10 „	200,000	2.000,000
nikel 10 fs	12.000,000	1.200,000
bronz 2	15.000,000 „	300,000 „
mindössze	27.800,000 drb	15.500,000 K értékben

Az aranypénz a bánya- és kohóművektől beváltandó és részben a magánfelek által beszo-
gáltatandó aranyból kerül ki.

Veretni fog:
a rendes beváltásból 12.000,000 K
magánfelek részére 2.000,000 „
összesen 14.000,000 K

A forgalomból kivont koronaértékű pénz-
mekből átveretésre kerül

20,000	darab	20 Ks	aranyérme
2,000	10	„	„
10,000	5	Ks	ezüsterme
100,000	1	„	„
100,000	20	fs	nikelérme
50,000	10	„	„
1.000,000	2	bronzérme	
100,000	1	„	„

A rendes költségvetés keretében csak a be-
váltásnak, továbbá a magánfelek részéről átveretés
végett beszo-
gáltatandó arany-
nak és a forgalomra
alkalmatlanná vált
pénzek átveretésé-
hez szükséges fé-
manyag beszerzésé-
nek költségei irán-
yoztatnak elő,
a nikel és bronz-
pénzek verésével ka-
pcsolatos fémbes-
szerzésnek költsége
ellenben 395,045 K-
val az „átmeneti ki-
adások“ között és
éhhez képest a nik-
kel- és bronz pénz-
ütésből várható be-
vétel, 1.500,000 K-
val, a „Rendkívüli
bevételek“ között
van előirányozva.

A valutarendezéssel kapcsolatos nikel és bronz-
pénzverés pénztési költségei most is egészben a
„Rendes kiadások“ közé vétettek fel s ennek foly-

tán, valamint a forgalomban elkopott vagy meg-
sérült pénzek átveretésével járó költségek követ-
keztében itt 240,443 K hiány áll elő, mely azonban
a beruházásokra, illetve egy a pénzverőház melletti
épületnek szükségszerű megszerzése és átalakítására
fordítandó 76,657 K kiadással együtt bő fedezetet
talál az átmeneti kezelés bevételi többletében.

Az átmeneti kiadások és a rendkívüli bevétel
között mutatkozó különbözet (bevételi többlet)
ugyanis 1.017,100 K, levonva ebből a rendes keze-
lés hiányát 240,443 K és a beruházások költségét
76,657 K-t 317,100 K-t marad fölöslegképen 700.000 K.

Pusztit a dinamit.

A haladó emberiség sok mindenben nem tart lé-
pést s nem egyszer valóságos küzdelmet kell vívnia
haladásnak a konzervatív szellemmel. Így vagyunk a
tudományosság és a gyakorlatosság egyes kérdéseivel is.
A dinamit pusztit világszerte. Nap-nap után szedi üldo-
zatait. De azért ragaszkodnak a dinamithoz, mert az
rég, kipróbált rossz, ami veszedelmet, bajt hárít a vele
dolgozni kényserülő emberekre. A dinamit veszedelme
ellen nem jut eszükbe védekezni az érdekelteknek. Mind-
össze csak annyi történt e téren, hogy Németországban
vagy harminc biztonsági robbantószer-gyár van műkö-
désben s éppen a legjobbnak hitt robbantószer készítő
gyár a levegőbe repült a biztonsági szertől. (Roburit.)

Alig mulik el nap, hogy a dinamit pusztításáról
ne érkeznek hírek. Ma Hammban halomszámra gyilkolja az
embereket, holnap Zürichben, azután Prelukán és így
megy ez évtizedek óta. A hammi katasztrófát egy hibá-
san elsütött dinamit patron okozta. Ezzel a megrendítő
katasztrófával lapunk más helyén foglalkozunk. Nem
mulaszthatjuk el azonban a dinamit felesleges voltát ez
alkalomból bizonyítani.

Miért használták eddig dinamitot? A kérdésre
az az egyszerű felelet, hogy nem volt azelőtt más robb-
bantószer. Ma azonban már nem így állunk. Egy magyar
ember föltalálta a Titanitot, amely egyáltalában nem
veszedelmes és csak akkor robban, ha saját biztonsági
gyújtójával látják el. Addig a legártalmatlanabb szer.
S ezen felül megvan az a nagy előnye, hogy nagyobb a
feszítő ereje. Két titanit patron egymás mellé helyezve
csak úgy robban fel, ha teljesen összeér. Ha egy kis
földanyag jut közéje, már a másik töltény nem robban.
A bányászatban ez nagyon fontos körülmény. A Tita-
nitnál hibás töltényelsülés nem létezik és általában ki
van zárva bármely katasztrófa. A Titanitot magyar
gyárban, magyar munkások készítik s annál is inkább
megérdemelné, hogy a magyar vállalkozások fölkarolják,
mivel magyar ember találmányáról van szó.

Szakítani kell a régi maradisággal és meg kell ki-
mélteni a munkásokat a dinamit-veszedelemtől. Az elmúlt
hétven is reugeteg családot döntött gyászba s hogy az
olvasó erről tudomást szerezzen, ideiktatjuk a legutóbbi
katasztrófákat.

* *

A prelukai dinamitrobbanás. A Fiumében megje-
lenő A Tengerpart legutóbbi számában a következőket

irja a prelukai szerencsétlenségről: „E hó 13-án délben több munkás aknák felrobbantásával foglalkozott Prelukában, ahol a fiumei nagy hullámát meghosszabbításához szükséges kőanyagot nyerik. A robbantások ideje alatt alig fél kilométernyire a robbantások helyétől, három kőanyaggal megrakott dereglyét vontatott a fiumei kikötő-építési vállalat egyik kis gőzöse. Közvetlenül a távoli aknarobbanás dőreje után egy másik hatalmas dőrej hallatszott a harmadik dereglyéről, amelyben Zenaro Vince chioggiai illetőségű, 43 éves tengerész, 4 gyermeke, mint kormányos volt alkalmazva. A dereglyéről, amelyen a robbanás történt, hatalmas lángoszlop emelkedett a magasba, a rakományt a robbanás a tengerbe röpítette és a szilánkokká rongált dereglye sülyedni kezdett. Midőn a többi dereglyén alkalmazott legénység az ijedségtől felocsudva Zenaro kormányos megmentéséhez látott, azt konstataulta, hogy nyomtalanul eltűnt a habokban. Kiderült, hogy a dereglyén három rekesz dinamit volt, amelyek közül egyik felrobbant, *ettől felrobbant a másik kettő* és a szegény kormányost darabokra tépte.

A robbanást egy körülbelül 70 kg. súlyu, *a dereglyére repült kötőmb okozta*, amely ráesett a dinamit rekeszre. Amíg a munkások a dereglye körül foglalatoskodtak, az olyan gyorsan sülyedett, hogy alig maradt idejük a köteleket, amelyekkel a sülyedő jármű a többi dereglyéhez volt kötve, elvágni. A szerencsétlenül járt kormányos özvegyet és 4 árvát hagyott maga után“.

Harmincezer kilogramm-dinamit fölrobbanása. Zürichből jelentik: A Jungfrau-vasutón, amelynek építése az Eismeer-állomástól a Jungfrau-Jökig hónapok óta folyik, tegnap borzalmas robbanás történt. A főlaguttól alig negyven méternyire harmincezer kilogramm dinamit volt raktáron s ez az egész raktár fölrobbant. Az óriás légnyomás az Aiger falat rávetette az Eismeer-gleccserre. Egyéb kár nem történt, de a robbanástól az egész hegy megrendült s a rázkódást még Grindewaldban is megéreztek. A robbanás után a hegyből sűrű párákat láttak fölszállani. A munkások közül egy sem hiányzik. A robbanás okát nem tudják.

Dinamitmerénylet. Eszékről jelentik: Sidben dr Horvát Ferenc ügyvéd ellen, aki egy névtelen fenyegető levélre, amelyben 10.000 koronát követeltek tőle, nem válaszolt, dinamit-merényletet követtek el. Az ügyvéd hálószobája alatt levő pinceablakon elhelyezett dinamit-töltény éjfélkor felrobbant, ami hatalmasan megrázta és erősen megrongálta a házat, a lakóknak azonban az ijedségen kívül semmi bajuk sem történt. A tettesnek semmi nyoma. A vizsgálatot a mitroviciei államügyész vezeti.

A Jungfrau-vasut építésénél történt dinamit-szerencsétlenségről szóló tudósítások — mint ezt lapunknak utóbb Zürichből jelentik — megegyeznek abban, hogy *merő véletlenségből* nem estek munkások száza a katasztrófa áldozatává. 30.000 kg. dinamit**

* A titanittal ez nem eshetik meg, mert egyik titanit-töltény immúnis a másiktól, ha csak egy porszemnyi válaszfal van a két töltény közt. Az egyiket felrobbant-hatjuk s a másik olyan érzéketlen marad, mint a vaj. Így két külön lúdában egymás fölé, vagy mellé helyezett titanit sohase robbanhat fel. (A szerk.)

robbant fel csakugyan. Ezt a nagy mennyiséget az óriási hófúvások miatt a munkálatok folytathatása végett volt célszerű felhalmozni Eismeer közelében a Jungfrau nyergén. Vagyis itt is bebizonyult, hogy a dinamitból nagyobb mennyiség felhalmozása egyenesen kihívja az állami közegek legszigorubb tiltakozását. A dinamit-főraktár a főlaguttól negyven méternyire volt. Az egész helyet alapjában megrendítette ez a katasztrófa és óriási füstfelhők szálltak fel a hegyből s ereszkedtek alá a völgyre. Az okozott kárról még nincsenek megbízható jelentések. Amde még Grindenwald és környékén is minden ablak betört és az egész berni kantonban földrengésnek hitték a katasztrófát.

* * *

A dinamittal tehát lépten-nyomon történnek katasztrófák. Azoknak az eseteknek se szerét, se számát nem tudjuk, ahol merénylet céljára használják fel a dinamitot. Csak az éjt gondolkodóba, micsoda példátlan nem-bánomság jellemzi a hatóságokat, hogy ilyen közveszélyes robbantószer hogyan foroghat közkezen. Gondolkodóba éjt már azért is, hogy akkor, amikor közigazgatási hatóságoknak unos-untalan a kelleténél több bajuk van ilyképen a dinamit-okozta súlyos katasztrófákkal, mért nem tesznek felterjesztést fölöttes hatóságukhoz, a belügyminisztériumhoz, sürgetvén a dinamit kezelése és árusíthatására vonatkozó rendeleteket. Mert az már csak mégis abszurdum, hogy dinamit-hoz még gyerekek is hozzájuthatnak. Mintha csak hatóságaink maguk játszanának közre, hogy a dinamit-társaság mennél fényesebb üzleteket csináljon. És ilyenkor valósággal mosolyt kelt a magyar kormány hihetetlen gyöngesége, A pozsonyi Nobel-dinamitgyár nem egyéb, mint a blumai gyár affiliálisa. Ennek robbantószerere keresztül-kasul bejárhatja Ausztriát is. (Persze, voltaképen osztrák gyártmány! A szerk.) Ellenben itt a trencsényi Titanit-gyár. Magyar gyártelep izig-vérig. Jobb, brizánsabb a Titanit, mint a kártékonytságban nagyszerű dinamit. Magyar embernek, *Ceipek Norbert vegyész-mérnöknek, a dinamitgyár volt igazgatójának*, genialis találmánya. Hiszen ily szeren törték fejüket a vegyészek évtizedek óta. Oly szeren, amely egyesítve a dinamit erejét, absolute veszélytelen. Ceipek feltalálta ezt a csudaszert. És a titanitot, noha a dinamit elárasztja hazánkat is, nem engedi be az osztrák kormány Ausztriába, de sőt Boszniába sem. És ehhez a magyar kormánynak semmi szava! Megkérdezzük még, vajjon ez is benne van-e kiegyezésben?

BÁNYÁSZATI HIREK.

Földművelés és bányászat.

— *Levél a szerkesztőhöz.*

Magyarországot világszerte földművelő államnak ismerik. Ez a jelzés méltán megilleti, mert hiszen hazánk a földművelő államok között tekintélyes — mondhatnók — az első helyet foglalja el s hogy ezt a helyet elfoglalhatja, a természetesen első sorban földjének használhatósága ad okot.

Ne higyjük azonban, hogy földművelésünk ipara hazánkban mindenütt azon a magaslaton áll, ahol az adott körülmények szerint állhatna. Mert bizony, amíg vannak vidékek, ahol földművelésünk és ipara kellőleg ki van fejlesztve, vannak vidékek, ahol szédületes messzeségben vagyunk attól, hogy földművelésünkről, vagy ennek iparáról méltányolóláig szólhassunk. Ennek tudvalegyően igen sok direct és indirekt oka van. Ezeket fejtegetni nem tartozik már lapunk keretébe. De igenis idetartozik a földművelésnek egy másik ága, *bányászat*, amely hazánkban — mondjuk ki habozás nélkül — csak tengődik. Amiként minimális azok száma, akik a hazai bányászat iránt érdeklődnek. Ha keressük ennek okait, számos ok közül bizonyára abban leljük főhibát, hogy talán hazánk földje szegény volna bányászati kincsekben, mert hiszen idegen nemzetiségű, idegen nyelvű tudósok tekintélyes ismertetéseket bocsátottak már közre hazánk bányászati kincseiről, amiket most nekünk feladatunk magyar tudós nyomán, magyar szóval közzétenni.

Az okok, a mélyek hazánk bányászati kincsét és ennek iparát a rejtelmek sötétében tartották, többek között ezek voltak:

Nem volt népszere bányászati ismeretünk, mely kedveltte tegye, megismertesse a közönséggel azt, hogy földjében mi van, hogy ezt miképen hasznosíthatja. A földműves ekéjével szántott a szántételek fölött s néha kifordított egy-egy szántadarabot, lábával fölrngta s tovább ment, pedig lehet, hogy a szántételek földje alatt rejtlett, megért annyit, mint mennyi hasznos termőföldje hozott. A szénhez hasonlóan más ásványok lehettek

földben, melyeket szintén hasznathozóláig lehetett volna bányászni, ilyenek a hazánkban egy mennyiségben előforduló argy-, ezüst-, higany-, ólom-, antimon-, horgany-, vas- és mangánércsek, a most keresetnek örvendő kénkovandók: Ezek fémtartalmu ásványok. De bőségesen fordulnak elő hazánkban hasznos bányászati termények is, u. m. salétrom, patron, gipsz, mész, kaolin, zsirkő, szulphát, baryt, békasó, graphyt, tuzsó, timföld, cement, magnésit, jó agyagok stb.

Nem volt pénzünk, amit a bányáiparnak adhattunk volna, hogy az itt-ott feltárt hasznos anyagokat művelés alá vehettük volna. S minthogy nem ismerjük jelentőségeiket kellőleg nem is törekedünk komolyan a bányászattal foglalkozni.

Nagyon bémítóláig, mintegy elriasztásul hatott e téren az a szokásos előítélet, hogy bányászat veszélyes vállalkozás. De kiválóképen hangsúlyozzuk, hogy hazánkban a bányászatot csak a tizenedik ember ismeri valamennyire. Bányászati szakembereink pedig tisztvi-

selők s nem töképenzesek, hogy segítségére mehetnének a föld rejtkeében heverő kincsek napfényre-hozásának, értékesítésének.

Az ország földbirtokosainak mulasztthatatlan feladatuk földjének rejtkeében is kutatást eszközölni, lakóhelyének vidékét bejárni s ha általa ismeretlen anyagokat talál, azokat szakértőnek bemutatni, esetleg szerkesztőségünknek beküldeni oly célból, hogy megtudhassa, mi csoda is az általa nem ismert anyag voltaképen s mire volna használható, miképen lehetne értékesíthető?!

Alig hisszük, hogy magyar guzda-közönség ne értené meg a mondottakat és ne helyeselné az akciót, amit kifejtetni óhajtunk. Természetesen vállvetve kell e téren dolgoznunk s akkor eredményt érünk el. Mert hiába irunk mi össze minden hasznosat, ha azt azok, akiknek szólni kell, nem olvassák el, agy elolvasva, nem veszik komolyan, nem teszik meg nyomban azt, amit tenni nem nehéz.

Nemcsak földműveléssel foglalkozzék, hanem földjének humus alatti rétegeit is tanulmányozz: mert akár-bány helyen megeshetik, hogy a föld értéke belsejében rejtő ásványkincs által megtöbbszöröződik és sokszor a legsilányabb értékűtelen legelők, kopár sziklás helyek fogják a megvizsgálásunkra fordított csekély költséget, fáradságot, guzdagon jutalmazni.

Abrudbánya, 1908. november.

Rác Károly.

— **Adatok a magyar szénkérdéshez.** Még őszi idő volt, amikor az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület közgyűlése elé egy a magyarországi szénbányászat fejlesztését célzó indítványt terjesztettük. Akkor, mert még valami kevés tartalom maradt a nyári időszakról, egyesek kijelentették, hogy hazánkban nincs szénszükség. Azóta zimankóssa fordult az idő és ime, még a telet megelőzőleg feltámadt a szénszükség réme. A felületes szemlélők szeretik a szénszükség okát a vasutak kicsi szállítóképességében keresni. Igaz, hogy az északi vasutvonalon sajnálatos rendtelenség uralkodik, de azért nem volna szénszükségéről szó, ha a magyarországi szénbányászat el tudná látni keresletét.

Ezen kérdésben egyébiránt az alábbi hírt vettük

A szénszállítványok napokig is elmaradnak a budapesti szénpályaudvarról. Ezeknek a főoka az északi vasut tarthatatlan forgalmi viszonyaiban rejlik, mely miatt az egész morvaországi bányavidék sulyosan szenved. Az ottani szénbányáknak naponként ezerkétszáz vasuti kocsi kell, az Északi vasut azonban csak kétszáz waggont állít a bányák rendelkezésére. Az állandó kocsihiány miatt e hó közepével több tárnában beszüntetik a munkát. A pir-szenművek naponta 6—8 kocsi kapnak csak, holott hatvan kocsi kell nekik. Más helyről arról értesülünk, hogy a kattovici vasuti igazgatóság beszüntette a Magyarország felé irányuló szénszállítványok továbbítását.

Tehát mégis valószínű, hogy legközelebb a szénhiány következtében didergő guzdközönség igazgat fog nekünk adni.

— **Vasérckivitel.** Az államvasutak és Kassai Oberbergi vasut nyersvasércszállítási kolvozményeit kormány október 1-től kezdődőleg tudvalegyően eltérül-

és ezzel megnehezítette a vasércnek Felső-Sziléziai való szállítását. A felsősziléziai vasművek erre bányák üzemének beszüntetésével felelnek. Erre azonban el volt készülve a magyar bányászközönség és igen jól tudjuk, hogy ez a sziléziai vasművek részéről csak naiv fogás. Ők úgy gondolkoznak, hogy azon esetben, ha a fenyegetőznek, hogy a vasexportot beszüntetik, a kormány méltányolni fogja azt a körülményt, hogy körülbelül 5000 bányamunkás marad foglalkozás nélkül és újra megadja a szállítási kedvezményt. Csak hogy e fenyegetőzés csak fogás, amelynek a kormány nem fog feltűni és nem fog ennél a lépésnél megállani, hanem oda fog törekedni, hogy vasérc kivétel egyszer s mindenkorra beszüntesse. A hazai vasművek elég fejlettek ahhoz, hogy ha az érceket itthon dolgozzák fel.

Az erdélyi rézművek r.-t. e hó 12-én tartott rendkívüli közgyűlésén az 5 millió alapitkét formai okokból 3 millióra szállította le. Az újképpen szabaddá lett 2 millió koronát az értékesítési tartalékhoz csatolták. Elhatározták továbbá, hogy 2 millió korona értékű új részvényeket bocsátanak ki és a befolyó összeget a Magyar részvénytársulat urvölgyi, almaseli, rossiai és horgaspataki bányáinak megszerzésére fordítják. Az új berendezkedés és a kohóépítés költségeinek fedezésére 2 millió korona 5%-os kölesont vesznek fel. A fuzionált bányaművek a céget Magyar Rézművek r.-t.-ra változtatta. Az új igazgatóság tagjai Armand Comte de Cholet, Korda Dezső mérnök, Henri Lennique, Pfeifer Albert, Edmond Tournier párisi, Pierre Steenlet brüsszeli és Strasser Róbert budapesti lakosok.

— **A Gépgyárosok országos szövetsége** esztörtökön, november 19-én délután négy órakor választmányi ülést tartott, amelyen Hatvany József előadást tartott munkásbiztosítás reformjáról. Ugyanezen alkalommal az ipartörvény tervezetéről készült határozati javaslatokat és az iparosok kereskedők választási ligájának alakítására vonatkozó indítványt is tárgyaltak.

A Kővárvidéki kőszénbánya r.-t. részvényeiből egy fizetésektelez cég manipulációi következtében megemlékeztek a pilapok. Ez igazgatóság ezekre kijelentette, hogy e céggel üzleti összeköttetésünk soha volt, mint hogy társaságunk tőle is vett bányajogot és azokat részint készpénzzel, részint, amint az szokásos részvényekkel fizette ki ezen megszerzett területek geológusok szakvéleménye szerint szénben gazdagok azok a tárási és furási munkálatok állandóan folynak, elég biztató eredményekkel. Nem felel meg továbbá valóságnak azon állítás, hogy kérdéses fizetésektelez cég vagyonát ezen furásokon vesztette volna el, mivel ezen költségeket elcitol fogva társaságunk magából viselte és viseli.

— **Csavarkartel.** Hogy a nagyobb csavargyárak meglehetősen egyöntetűen szoktak eljárni közszállítási-soknál, azt tudjuk tapasztalásból. Most aztán ismertté lett, hogy öt kisebb csavargyár is egyesült — kartelt kötött — hogy a Máv. szállításainál annál hasosabban léphessenek föl. Az Első magyar csavargyár r.-t. Kaszab és Breuer, Szencs Ignác Aigner és Pábil és az Archimedes csavargyár a Máv. csavarszállítói. Nem szállítók még a soproni és pozsonyi bányák és a budapesti Ferrum csavargyár.

KÜLFÖLDI HIREK.

Bányászok pusztulása.

Weszfáliában a trieri Rabdod-kőszénbányában egy dinamittöltényt helytelenül sütöttek el, a robbanás következményei tönkretettek egy virágzó bányát és elpusztítottak háromszáz bányászt. Háromszáz emberélet pusztult el a katasztrófa következtében, oly nyomorultán, menthetetlenül, ahogy csak bányász elpusztulhat. A művelt világ megrendült érzéssel nézi az utolsó évtized egyik legnagyobb szerencsétlenségét és csatlakozik a részvét ama szavaihoz, amelyekkel a trónörökös adott kifejezést a zászár érzelmeinek.

A katasztrófa a Trierer Bergwerks Gesellschaft Rabdod bányájában történt november 12-én délután 4 órájában. A katasztrófa oka: *egy dinamittöltény helytelen elsüttése.* Az elégtelenül betömött robbantó lyukból kicsapott a láng és meggyújtotta a nagy mennyiségben felhalmozott szénport és ez idézte elő az első robbanást, amely lángba borította a mélyszintet. Ez a robbanás maga még nem volt közvetlenül végzetes, de végzetessé lett által, hogy elrombolta azt a tűzgátat, amelylyel egy tűzfészek el volt falazva. A kiömlő égő anyag lángborította egész bányát és elzárta a menekülő bányászok útját. A katasztrófa hírére az egész környékről összesereglettek az orvosok és mentők, akik önfeláldozó munkával kísérelték meg a mentést. A courriéresi bányász-szerencsétlenség alkalmával kitűnt Iberni mentőcsapat is megérkezett, de kénytelen volt munkáját beszüntetni. A tárnából egyre tödülő hatalmas, fojtó füst és mérges gázok következtében 6 órakor már az összes mentési munkásokat be kellett szüntetni. Addig hatvan halottat és harminc sebesültet hoztak ki az égő bányából, bár bányában háromszáznál több munkás dolgozott. A telebet kétségbeesett asszonyok és gyermekek jajveszékélése tölti be.

Liebrecht bányakapitány elnöklésével e hó 13-án tanácskozást tartott a bánya vezetősége és elhatározta, hogy mentési munkálatot mint lehetlent abbahagyják és minden erejüket tűz lokalizálására fordítják. Ezért elhatározták, hogy bányá nyílásait beépítik, hogy a tűz elfulladjon. Valószínű azonban, hogy így is napokig tart, tulajdonképpen oltást megkezdhetik.

A vámmentes galíciai petroleum. A román kormány a galíciai nyers kőolaj bevitelét megengedte s ezzel lehetővé tette, hogy galíciai nyersstermelők és a román-petroleumfinomítók között tartós üzleti összeköttetés jöjjön létre. A romániai kőolajfinomítók nagymennyiségű galíciai nyers petroleumot dolgoztak fel az utóbbi időben s most, hogy a vámkötettség megszűnt, még élénkebb lesz a kereslet a galíciai nyers petroleum iránt.

Az indiai szénipar. A „Commercial Intelligence Department” érdekes jelentést tesz közzé indiai szénipar helyzetéről. A jelentés szerint az indiai szénössztermelés 1878 óta 1,015,240 tonnáról 1907-ig 11,147,339 tonnára emelkedett, a harmincéves fejlődést első helynek tizenegyszerese. 1878-ban mindössze négy bányában folytattak rendszeres munkát. Csak jóval később

kezdték kutatni újabb bányák után. Igy azután gazdag szén-földeket találtak Therriában, amelyek 1907-ben 5,179.185 tonna szenet szolgáltattak.

Olasz karbidkonzorcium. A számottevőbb olasz karbidgyárosok, mint egy milánói jelentés közli, megegyezésre jutottak és központi eladási irodát létesítettek, amely a karbidárakat az egész termelésre fogja szabályozni.

TUDNIVALÓK.

— **A svéd acél.** Svédország mindenkor első helyen szerepelt az acéltermelésben. Különböző gyártmányait világszerte használják, aminek az a magyarázata, hogy a legjobb minőségű acélt villamosság segítségével gyártják. Svédország pedig a sok vizesítés erejének felhasználásával olcsó villamoserőre tesz szert. Előnyei a többi gyártmányokkal szemben nagyon szembetűnőek. Eltekintve a minőség egyöntettségétől, sűrű és keményítettlen formában oly puha, hogy az könnyen dolgozható fel hidegen.

Az a lehetőség, hogy a svéd acél alacsony hőfok mellett is keménynyé formálható, anélkül, hogy durvává váljék, különösen alkalmas teszi arra, hogy a legkülönbözőbb iparágakban alkalmazást nyerjen.

Lapunk legutóbbi számában foglalkoztunk a svéd acél Magyarországon való elterjedéséről és nem mulasztottuk el rámutatni, hogy a svédacél jó hírnevét az ügynökrendszer aláasta. Az ügynökök rossz minőségű acélt svéd acél gyanánt árusították, aminek a közönség adta meg az árát. Az acél alkalmazásánál, ha már hazai acélt nem használhatunk, mivel nincsen, legyünk tekintettel a minőségre. A Stora Kopparbergs Bergslags Actiebolag svéd acélgyárak gyártmányainak értékesítésével a Svéd acél kereskedelmi társaság (Bálvány-u. 12.) bízott meg, amely a svéd acél jó hírneve érdekében fejt ki munkásságot s kiszorítja a régi ügynöki rendszert, amelynek kárát a szakközönség volt kénytelen elviselni.

— **Aranykeresők.** 1848-ban történt, hogy Sutter, egy svájci kapitány, kaliforniai birtokán malomépítés alkalmával, egy patak medrében szinaranyra bukkant. Ettől a váratlan szerencsétől sarkalva, kutatni kezdett s rájött, hogy az egész vidék talaja aranytartalmu s mérhetetlen mennyiségű kincset rejtget. Lázus mohósággal fogott erre a kincs kiaknázásához s rövid idő alatt már tetemes vagyont gyűjtött össze. Felfedezésének azonban hamarosan híre járt s egy negyed év múlva már 3000, a világ minden részéből összeverődött kalandor kereste az aranyat az új eldorádóban, ahonnan maga Sutter mindenképp kifosztva, koldusbottal volt kénytelen elmenekülni. Rövid idő alatt telepek, majd városok épültek az addig lakatlan területen, ahol alig két év múlva 100.000-re, 30 év alatt pedig 938.000-re nőtt kincskeresők száma. Ezt bámulatos aranylázat termelés egyszerűsége okozta. A kaliforniai aranymező 800—900 négyzetmérföldnyi homok és kavicsleveg, amelyen világosan látható, hogy a Sierra-Nevada hegység nyugati lejtőiről került e helyre s valamikor egy hatalmas ma már eltűnt folyamnak szolgált medréül. Ez az aranyban dus, laza réteg, amelyet kékes-szürke színéről blue-lead-nek, az kék vonulatnak neveztek el, a tengerparttól egészen a hegy-

ség lábáig húzódik, ahol fiatalabbkoru homok és agyag-rétegek takarják. Ez utóbbiakat végül egy legutoljára kiömlött lávatakaró védelmezte meg mindmáig a csapadékvíz rombolása ellen. A kimeríthetetlennek vélt Kaliforniából egyszerre az a hír terjedt világgá, hogy kifogyott az arany s ami még maradt, azt csak nagyobb tökebefektetéssel és rendszeres bányatüzemmel lehet a hegység mélyéből kihozni. Már ez a körülmény is sok kalandort kedvetlenített el további munkától, de még többen hagyták el Kaliforniát, mikor 1896-ban újabb aranyeldorádó, a Klondyke terület (Alaska) ejtette lázba a világot. Most ideözönlött a kincsre vágyó emberiség s e rideg éghajlatú tájon, ahol a fagy miatt csak 2 hónapra át folyhatott a munka, alig néhány hét alatt épült fel az 5000 lakóju Dawson City, 1896-ban már 30.000 ember élt az új aranyterületen, melynek termelése az 1896. évi 8.5 millió koronáról 2 év alatt 33.5 millióra szökkent fel. Ez a rohamos emelkedés ismét újabb tömegeket usalt ki Alaskába s hazánkából is sokan siettek ki meggazdagodni. Pedig a kivándorlottak közül vajmi kevesen értek célt. Hiszen ha az említett 33.5 milliót arányosan osztjuk el a 30.000 lakos között, alig 1100 korona jut egy emberre ott, ahol a napi életszükségletek személyenként 15 dollárba, vagyis 75 koronába kerülnek. Igy azután nem csoda, ha ezerszámra pusztultak el a nyomorba süllyedt aranykeresők s az alaskai aranyláz is lassan lecsillapodott.

— **Délafrikai gyémántok.** A gyémánt-leletek az újabb jelentések szerint sokkal kielégítőbbek, mintsem remélték. Az utóbbi időben értékes és nagymennyiségű gyémántokat találtak. Német Délkeletafrika geológiai szempontból Transval után következik, legalább ezt bizonyították a legújabb leletek, amelyek versenghetnek a gyémántország eredményeivel. A tuderitzi leletek után mindenfelől tapasztalt kutatók özönlének a vidékre. A gyémántok értéke mindazonáltal egy színvonalon maradt.

— **Mennyi aranykészlet hever a világ bankjaiban?** A londoni „Economist“ érdekes kimutatást közöl a bankjegykibocsátó bankok aranykészletéről. Tudvalevően ezek a jegykibocsátó bankok a pénzérték bizonyos hányadát pincéikben tartoznak őrizni. Ez az aranykészlet-mennyiség évről-évre változik, emelkedik s a világtermelés nem csekély részét foglalja le a maga számára. 1907-ről 1908-ra ez a mennyiség 81,264.000 font sterlinggel szaporodott. Az egyes államok bankjegykibocsátó intézetei között az őrzött aranykészlet a következőképen oszlik meg:

Bankok	1907	1908
	font sterlingekben	
Banque de France	111,401.000	131,277.000
Orosz bank	95,579.000	106,376.000
Oszták-magyar bank	45,297.000	48,678.000
Német birodalmi bank	38,425.000	53,469.000
Banca d'Italia	32,241.000	41,475.000
Hollandi bank	6,633.000	7,771.000
New-Yorki bankok szövetsége	41,070.000	60,998.000

Ebből a kimutatásból kitűnik, hogy a francia jegybank áll pénzügyileg a legjobb alapon, mert egy évről a másikra 20 millió font sterlinggel tudta emelni aranykészletét, ami egy fél milliárd franknak felel meg. Utána következik az amerikai bank, amely a válságos 1907. évben 50 százalékkal emelte aranykészletét.

— **Vastermelés az Egyesült-Államokban.** Az Egyesült-Államok nyersvas-termelése szeptember hónapjában némi emelkedést mutat július és augusztus hónapok eredményeivel szemben. Ebben a hónapban az össztermelés anthrazit és nyersvasból 1.419.000 tonna volt, míg az elmúlt év szeptemberében 1.183.487 tonnát zsákmányoltak ki. A vasérc kivétel alakulásáról az alábbi kis kimutatás látni képet ad.

	Összes elszállítás	Az U. S. Steel Corp behajózása	Százalék
1908	26,000.000	15,000.000	55,5
1907	42,292.350	22,403.801	52,9
1906	38,522.239	20,645.148	53,6
1905	34,353.456	18,486.556	53,8
1904	21,822.839	10,503.087	45,0
1903	24,289.878	15,363.355	63,2
1902	27,571.121	16,063.179	58,3

TŐZSDEI HIREK.

— **A fémpiacról.** A rézárak állandóan emelkednek, és pedig szilárd irányzat mellett. A többi fémár irányzata tartózkodó. A londoni fémtőzsde árjegyzései a következők:

Réz (Standard) készfizetésre	64	1/2 Jont
határidőre	64	7/8
Ón készfizetésre	137	1/2
határidőre	139	1/2
Horgany, sziléziai	20	1/2
különleges	21	
Ólom, spanyol	13	1/2
angol	14	

— **Vasárak.** Az osztrák-magyar vaskartel végrehajtó bizottsága Bécsben ülést tartott, amelyen a vasárak szabályozásának kérdését tárgyalták. A döntést a jövő hóban összeülő teljes gyűlésnek tartották fenn. Bár a német verseny napról-napra érezhetőbbé lesz, semmi-féle hajlandóság nem mutatkozik az árak leszállítására. **Amerikában** az árak emelkednek. Az 1909. év első és második negyedében szállítandó kötések jelentékenyek. Számos vevő azonban előrelátható legsürgősebb szükségletének kielégítésére szorítkozik, miután a kész gyártmányok árai még mindig meglehetősen alacsonyak. A nyersvas utáni kereslet emelkedőben van és az utóbbi héten 100.000 dollár értékű megrendelést könyveltek el. A waggongyárosok jelentékeny mennyiségű építési célokra szolgáló alakított vasrudat vásároltak. Részben a rézértékek haussejával kapcsolatban vad játék keletkezett.

— **A cementárak csökkenése.** Több német cementkarterén kívül álló gyár az utóbbi időben a legintenzívebben versenyre kelt az ausztriai cementgyárakkal. E verseny hatása alatt az ausztriai kartelben álló cementművek az árak leszállítását határozták el.

— **A vasárak leszállítása.** Az osztrák-magyar kartelirozott vasművek plenáris ülése elhatározta, hogy

egy-egy a külföldi verseny által érintett relációkban leszállítják a rudvas és a durvabádóg árát. Az árleszállítások a határhoz közel eső állomásokra vonatkozólag 30 fillért, határállomásokat illetőleg 40—50 fillért tesznek ki métermázsánként. A magyar gyárakat az ülésen egy küldött képviselte s azok az osztrák vasművek árleszállításai alapján módosítják majd az árakat. Az ülés ezenkívül rudvas és durvabádóg kontingenséből a jövő év első negyedére szánt mennyiséget szabaddá tették.

Szerkesztői üzenetek.

G. A. Borossebes. A kérdésnek meglehetősen iradalma van és mintán b. sorait csak lapunk zártakor kaptuk, csak jövő számunkban válaszolhatunk.

Vállalkozás.

Versenyárgyalási hirdetmények.

Horganyárszállítás. A cs. és kir. szab. déli vas-pálya társaság 10.000 drb Calland-féle Horganyársark szállítására hirdet pályázatot.

V. t. határidő 1908. november 30.

Sodrony és szegek szállítása. A budapesti m. kir. dobányjövődéki központ igazgatósága a gyárainál 1909. január 1-től egy esetleg két évre szükségelt sodrony, kartács vagy kárpitos- és crepin-szegek szállítására pályázatot hirdet.

V. t. határidő 1908. december 2.

Bánatpénz 5%.

Sodrony-kerítés készítése. A csanádapátfalvai gyümölcs és zöldség mintatelepen.

V. t. határidő 1908. dec. 5. Ajánlatok makói páni hivatalnál nyújtandók be.

Bánatpénz 5%.

Olajok- és fémhuzalok szállítása. A szélaknai kir. bányahivatal az 1909. évben szükséges olaj- és fémhuzal szükségletek fedezésére pályázatot hirdet.

V. t. határidő 1908. november 28.

Szénszállítás. A szélaknai m. kir. bányahivatal az 1909. évi 14.000 métermázsa legjobb minőségű és 56.000 métermázsa barnaszén szükségletének fedezésére pályázatot hirdet.

V. t. határidő 1908 november 28.

Bánatpénz 5%.

Köszén és kokszt szállítás. A selmecebányai m. kir. központi fémkohónak a jövő 1909. évben 5000 métermázsa első minőségű diószénre és 16.000 métermázsa darabos kokszt van szüksége.

V. t. határidő 1908. december 3.

Bánatpénz 5%.

Kő- és kavicsszállítás. Debrecen sz. kir. város törvényhatósági utainak fentartásához és továbbépítéséhez 1909. január 1-től 1914. december 31-ig terjedő kő- és kavicsanyagok szállítására pályázatot hirdet.

V. t. határidő 1908. november 28.

Csikmegyében fekvő
arany és ezüst
 tartalmu kénkovand bányá-
 * * * terület * * *
 eladó vagy bérbeadó.
 Cim : a kiadóhivatalban.

Bányavasut
 alkatrészeit, u. m. bányasineket kötő-
 szerekkel, váltókat, korongokat, csille-
 kerékpárokat, bányacsilléket, felépítményi
 szerszámokat; továbbá lokomobilokat, ka-
 zánokat, körszivattyukat, furóaczellt, da-
 ruk, czölöpverők, siklók stb. stb.
 használt és új állapotban előnyösen szállít
KOHN A. M.
 BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

ÁLDOR SZIGFRID
 Magyar mélyfuró vállalata.
 BUDAPESTEN, VI., Liszt Ferencz-tér 14. sz.
 Elvállal sima és mélyfurasokat szén, petroleum, víz,
 kali és ásványok után kezességgel bármily mélység
 tekintetében és bármily rendszer szerint, esetleg
 részeseddé: sel is.
 Expertizek, közbenjárás vételeknél és eladásoknál.

SZABADALMI
 és védjegyjoltalom kieszközlése az összes
 kulturállamban
ADLER MIKSA okleveles gé-
 pész mérnök
 hites szabadalmi ügyvivő
 BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51.
 Telefon 106-55. Telefon 106-55.

ENTREPRISE DES POMPES FUNÉBRES
Első Erzsébetvárosi Temetkezési Vállalat
PODLUSSÁNYI JENŐ
 BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCZA 100. SZÁM.
 IZABELLA-UTCZA ÉS SZEGÉNYHÁZ-TÉR sarok
 Rendez egyszerű és díszes temetéseket a legjutányosabb árban.
 Művirág-koszorúból nagy választék.
 Telefon 53-70. Telefon 53-70.

SOCIÉTÉ LORRAINE de DIETRICH & CIE
 automobil-gyár. (Alaptőke 15 millió.)
 LUNÉVILLE, ARGENTEIL, BIRMINGHAM;
ISOTTA FRASCHINI Milano
 vezérképviselte.
 Legmodernebb szerszámgépekkel felszerelt javító-műhely.
 Olcsó, gyors és szakszerű gépjavítások.
 Nagy választéku pneumatik és kellékraktár.
 Kitűnő és jutányos auto-benzin és henger-olaj.
„HELIOS“ AUTOMOBIL-GARAGE
 BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-UTCZA 12.

Rheuma, csusz és kőszvény

ellen biztos hatású szer a
Fekete-féle

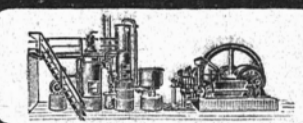
RÖSZVÉNY-FLUID.

Ára 1 korona.

Megrendelhető: „Páduai
Szent Antal gyógyszer-
tárában“, BUDAPEST,
IX., Ferencz-körút 22.

Árjegyzék ingyen!

Elismert legjobb házszer a Diadal Sósorszész!
Ára 20, 40, 90 és 180 fillér.

SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMOTIVOK,
BILOK.

FAMEGMUNKALÓGÉPEK

= EGYED =
ÁRUSÍTÓ **ABELES EMIL** BUDAPEST
V. VÁCI-UT 14.
TELEFON 98-32. SÜRGÖNYCIM: BARSEL

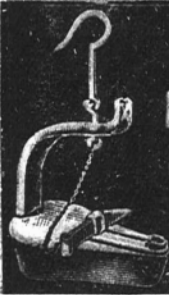
Összes famegmunkáló gépek
és egyéb gyári berendezések.

Wollák és Társa

Budapest, V., Alkotmány-utca 19. szám.

Speciális üzlet amerikai író-
gépkellékekben az összes
rendszerű írógépekhez. =

Sokszorosító-készülékek
* Copying-Office *

PIUS PIRRINGER
BANYA ÉS ALAGUT-LAMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16 A

ajánlja eddig felülmúlhatlan gyártmányait.
Viszontlátásért kedvezmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Stora Kopparbergs Bergslags Actiebolag

svéd acélgyárak magyarországi
vezérképviselője.

A legjobb minőségű acélok
bármely célra.

Svéd-Aczél
Kereskedelmi Társaság.
Budapest, V., Bálvány-utca 12.
Telefon 91-57.

GÁLOCSY és BÁNÓ

bánya-, kohó- és gépészmérnöki irodája
... BUDAPESTEN, ...
VERES Pálné-utca 3. * Telefon 739.

Elvállalja az összes bányászati,
kohászati, gépészeti, gyáripari,
fűtési és tüzelési berendezések
tervezését és kivitelét.

Elvállalja a bánya és kohótermékek
vegyelemzését,
és gyakorlati megvizsgálását és
szakértői véleményét ad
azok érte és felhasználhatóságára
felel.

Gőzgépek indítását, általában
gépek, kazánok, tüzelések,
fűtések, bányá- és gyári beren-
dezések megvizsgálását, esetleg
azok rekonstrukcióját.

Meglevo telepek, gépek, berende-
zések időnkénti vagy állandó szakértői fel-
ügyeletét.

Képviseli: a Grison-féle kerekeket, a Bánó-féle szab.
vicszós kazánokat, a Galocsy- és Terényi-féle szab.
gázfejlesztő készülékeket.

TITANIT

BIZTONSÁGI ROBBANTÓSZER-GYÁR CEIPEK és TÁRSAI TRENCSEN.

Az első biztonsági robbantószer Magyarországon. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás, nyomás ánt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztő képességére

eddig ismert összes brizans robbantó-anyagokkal versenyez. Kezelés egyszerű és teljesen veszélytelen. A Titanit: nem vonatkoznak keresk. és belügyminiszteriumok azon óvrendelelei, melyek a többi robbantószerre nézve elengedhetetlenek. Vasuti és gőzh. állomásokon a szállítmányok mint bármely más állítmányok

kezelhetnek. De a fogyasztóknál is bárhol elhelyezhető. Szállítása nem úgy mint a többi robbantószerké, hanem bármely vonattal, vagy hajóval bármely időben történhetik. A Titanit ára a robbantószernek napi árát sohasem fogja túlhaladni. Kísérleteket a gyár műszaki mérnöke bármikor és bárhol a gyár költségén szívesen végez és a Titanit fenti előnyeit be is igazolja. Az államnak első szaktekintélyei is megerősítették a Titanitnak itt felhozott összes kiváló tulajdonait és előnyeit. A gyár január óta üzemben van.

Egyébb felvilágosítással készséggel szolgál a gyár igazgatósága és kereskedelmi képviselője

BUDAPEST, IV. KER., IRÁNYI-UTCZÁ 8. SZÁM.

DEUTSCH BERTALAN CHAMOTTE és AGYAGÁRU-GYÁR R.-T. Gyár: KÁLNÓ. LOSONCZ mellett (Nógrád m.)

Vezérképviselet és iroda:

Közp. Kereskedelmi és Iparbank r. t. áruosztálya
Budapest, V. ker., Váci-körút 26. szám.

Főelárusítás és raktár:

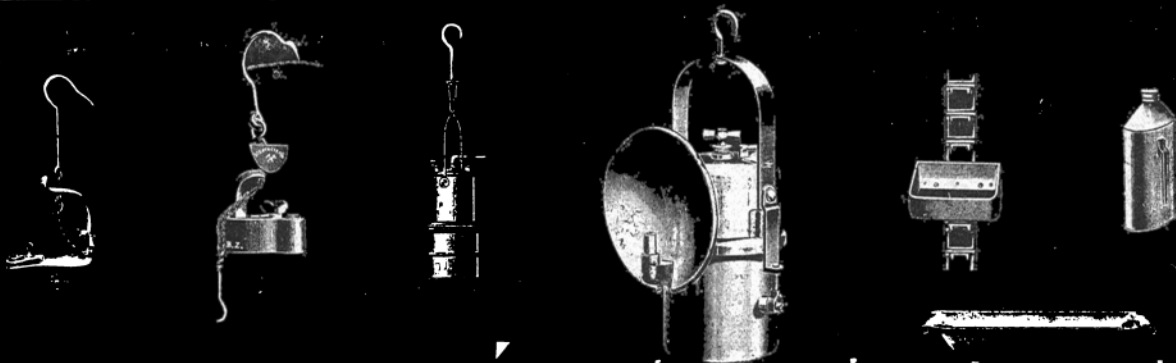
ELKÁN és BOSSÁNYI
Budapest, VI., Sziv-utca 61. és 67.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB GYARA

Szállit minden czélnak megfelelő

tűzálló chamotte anyagot

külföldi gyártmányokkal egyenrangú minőségben.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BÁDOGÁRU GYÁRA
BANYAFELSZERELESEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60